

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างคุณภาพคน เนื่องจาก คุณภาพคน เกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม ดังนั้น ทำอย่างไรที่ทำให้สังคมเข้าใจประเด็นนี้ให้ชัดเจนและแยกแยะให้ถูกต้องสำคัญที่สุด คือ กระบวนการสร้างคน ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ แต่ที่ผ่านมามาประเทศไทยทำแบบแยกส่วนต่างฝ่ายต่าง พัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองทำอย่างไรที่จะให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการ "สร้างคน" ตั้งแต่ พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่จะต้องดูแลเอาใจใส่บุตรหลานของตน จากนั้นจึงเป็น สถานศึกษาที่รับช่วงต่อในการสร้างคนให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ (สุภาวดี หาญเมธี. 2543 : 39 -42) นอกจากนี้ อมรวิรัช นาคทรพรพ (2543 : 103 -104) ได้กล่าวว่า การศึกษาในปัจจุบันเป็นการสร้างลักษณะนิสัยเห็นแก่ตัวให้เด็กมากขึ้น จากการศึกษาที่ต้องรักษาระดับความเก่งและความสามารถไว้เสมอเด็กจึงเรียนรู้แต่เรื่องหนังสือเพียงอย่างเดียว การศึกษาเป็นการท่องจำ เพื่อนำไปสอบแข่งขัน ไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่สามารถคิดแก้ไขปัญหาได้ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัญหา การจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนที่คิดว่าจะทันสมัย สร้างชาติ สร้างชีวิตให้รุ่งเรืองกลับก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมายจนเป็นวิกฤตอย่างหนึ่งที่ต้องเร่งปฏิรูปโดยด่วน (อภิญา เวชชัย. 2544 : 51-52) นอกจากนี้ปัญหาที่ทำให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษา คือ อุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากรายงานสภาการการศึกษาไทย ปี 2550 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารและการจัดการศึกษาของไทยที่ยังคงอยู่ประกอบด้วยด้านต่างๆ ที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบังคับใช้กฎหมายปฏิรูปการศึกษา 2) ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการการศึกษา 3) ด้านการบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา 4) ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้และ 5) ด้านการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน (วิทยากร เชียงกุล. 2550 : 75 -91)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ราชกิจจานุเบกษา. 2553 : 1-2) ทำให้ระบบการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เพื่อมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายหลักของการบริหาร การศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียน หรือคุณภาพของการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ให้มีคุณภาพเป็นสำคัญหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษา พบว่าการบริหารการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูป ไม่บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องของคุณภาพการศึกษาซึ่งพิจารณาจากการดำเนินการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2548 พบว่า มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพียงร้อยละ 9 เท่านั้น ที่สามารถสอนให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีโรงเรียนร้อยละ 10 ที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 23.2 ที่มีการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านคน (ครู ผู้บริหาร กรรมการศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง) ด้านระบบการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการและระบบความคิดความเข้าใจ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพทางสังคมและทรัพยากรสนับสนุน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 17-18) สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา รอบที่ 3 ซึ่งกำลังดำเนินการประเมินอยู่ พบว่าคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ยังมีปัญหาเหมือนเดิม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2555 ข : 5)

เมื่อกล่าวถึงการจัดการศึกษา คนทั่วไปมักจะนึกถึงโรงเรียนหรือสถานศึกษา ที่ซึ่งลูกหลานเยาวชนต้องไปเรียนหนังสืออย่างน้อยที่สุดคือ การศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้ และถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ นี่เป็นความหมายของการศึกษาตามความเข้าใจของคนไทยและสังคมไทยมายาวนาน นับแต่ประเทศไทยเริ่มมีระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมาการศึกษาที่เคยเป็นเรื่องของการเรียนรู้ภายในครอบครัว ชุมชน วัด ประเพณี วัฒนธรรม ก็หมดบทบาทและลดความสำคัญลง การจัดการศึกษาในระบบจึงเป็นเส้นทางสายเดียวที่รัฐจัดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือให้ความรู้แก่พลเมืองในชาติการจัดการศึกษาที่เป็นผลพวงของการสร้างรัฐประชาชาติ ยังได้รับอิทธิพลทางความคิดอย่างเต็มที่จากตะวันตก ในเรื่องทักษะต่อความรู้ก็ด้วย นั่นคือ กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ที่มองว่าความรู้เป็นเรื่องของตรรกะ (Logic) ที่มีแบบแผน เป็นความจริง และมีความแน่นอนน่าเชื่อถือ สามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้และองค์ความรู้เหล่านี้เป็นสัจจะที่มีอยู่ของมันเอง ซึ่งแยกออกจากประสบการณ์ชีวิต ดังนั้นความรู้จึงค่อยๆ แยกส่วนออกจากวิถีชีวิต

และประสบการณ์จริงในชีวิต ระบบโรงเรียนและระบบการถ่ายทอดความรู้ที่ค่อยๆ แยกออกจากระบบครอบครัว ชุมชนและสังคม (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2550 : 20 -22)

ในอดีตครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งในทุกๆ ด้าน ในสังคมเกษตรกรรมนั้นครอบครัวเป็นสังคมใหญ่ สมาชิกในครอบครัวจะอยู่ด้วยกันอย่างน้อยๆ ก็ 3 ชั่วอายุคน บทบาทที่สำคัญของครอบครัวในอดีตคือการให้การศึกษาแก่ลูกหลาน ครูคนแรกของเด็กก็คือแม่และหรือพ่อ มี ปู่ ย่า ตา และยายร่วมเป็นครูของเด็กด้วย ครอบครัวเป็นองค์กรที่จัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ การกล่อมเกลาทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการเรียนจากแบบอย่าง มาตรฐานการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในครอบครัว และการศึกษาอาชีพโดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ต่อมาเมื่อระบบการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาสู่ประเทศไทย ด้วยความเชื่อว่า การศึกษาจะต้องจัดในระบบโรงเรียนเท่านั้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ระบบการศึกษาไทยนำเข้าจากต่างประเทศเกือบจะทั้งหมด ประกอบกับประเทศไทยไม่เคยให้การอบรมแก่ครอบครัวเรื่องการให้การศึกษาแก่ลูกหลาน บ้านครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งเคยมีบทบาทในการสอนลูกหลานมาโดยตลอด จึงถูกลดความสำคัญลงไปมาก ความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันคือเราได้ทำให้การศึกษาของคนในชาติซึ่งเดิมเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่ทุกคนรู้จักดีและเคยมีส่วนร่วม กลายเป็นเรื่องลึกลับ ผูกขาด และยากแก่การเข้าใจ จนไม่มีใครช่วยเด็กในเรื่องการเรียนได้นอกจากครูในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาในปัจจุบันจึงถึงขั้นเกิดภาวะวิกฤตขึ้นจนยากเกินกว่าสติปัญญาของคนในหน่วยงานทางการศึกษาจะสามารถแก้ไขโดยลำพังได้ ข้อเสนอใหม่ในการปฏิวัติการศึกษาคือ คืนการศึกษาให้กับครอบครัว หมายถึงการลดบทบาทส่วนการรับผิดชอบของโรงเรียนในการจัดการศึกษาลง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเพิ่มบทบาทของสถาบันครอบครัวให้สูงขึ้น (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 166 -169) สอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 -2561) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาให้มากขึ้น โดยส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัว (พ่อแม่ ผู้ปกครอง) สถาบันศาสนา และสถาบันสถานศึกษา ร่วมพัฒนาการศึกษาการเรียนรู้ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนมากขึ้นในรูปแบบหลากหลาย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2555 ก : 105)

การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนเท่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ของคนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน วัด โรงเรียน กระบวนการทางเศรษฐกิจทุกชนิด ศิลปะการแสดง การกีฬา สื่อมวลชน เรียกว่าการศึกษาเป็นวิถีชีวิต เป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของกิจกรรมทุกชนิดของมนุษย์ โดยเฉพาะครอบครัว ทุกครอบครัวต้องเป็นสถาบันการเรียนรู้ ครอบครัวเป็นฐานชีวิตของทุกคน ถ้าส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกครอบครัวเป็นฐานของการเรียนรู้ ก็จะมีฐานการเรียนรู้ที่ใหญ่มากสำหรับทุกคน (ประเวศ วะสี. 2540 : 73-75) เด็กที่ได้รับการฝึกฝนและส่งเสริมไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งจากที่บ้านและโรงเรียนจะเป็นเด็กที่พัฒนาได้สูงสุด ตรงข้ามหากทั้งบ้านและโรงเรียนส่งเสริมกัน ไปคนละทิศละทางจะทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีปัญหาได้ ซึ่งนับวันเด็กกลุ่มนี้จะเพิ่มมากขึ้น (วนัศดา ปิยะศิลป์. 2554 : 32) การดึงเอาครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ และดำเนินการศึกษาในโรงเรียนอย่างใกล้ชิดขึ้น ซึ่งจะเปิดประตูโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครองและคนในชุมชนอย่างกว้างขวาง มีการประสานความร่วมมือกันมากขึ้น และทำให้การศึกษาของไทยสอดคล้องกับความเป็นจริง การดึงเอาครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียน จะเป็นการประหยัดงบประมาณต่าง ๆ ได้อย่างมากและประสบความสำเร็จได้เร็วกว่าด้วย (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2546 : 47 -52)

การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ผ่านมามีพบว่าการมีส่วนร่วมของครอบครัว ภาคเอกชนและชุมชนในการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมดำเนินการบริหารสถานศึกษาในฐานะกรรมการสถานศึกษาแต่ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากนัก ยังไม่มีโอกาสเข้าร่วมทำงานในฐานะเป็นเจ้าของผู้มีส่วนร่วมกับสถานศึกษา (สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. 2548 : 254) การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียน จากการดำเนินงานของสภาการศึกษาในโครงการโรงเรียนนาร่องพบว่า การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษานั้นทำให้เกิดธรรมาภิบาลในระดับสถานศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2547 : 7)

ดังนั้นการให้ครอบครัวได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษา เริ่มต้นตั้งแต่เห็นความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว โดยที่ครอบครัวมีระบบเกื้อหนุนในการพัฒนาลักษณะที่ดีในช่วงวัยเด็ก ให้มีส่วนปลูกฝังสิ่งที่ดีต่าง ๆ ทั้งในด้านกายภาพ จิตใจ ความรู้สึกรัก หักสนคต ในช่วงวัยที่สามารถรับได้ดีที่สุดและมีผลอย่างมากต่อทุกด้านของชีวิต พ่อแม่ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กด้วย อย่างผลักภาระ

ความรับผิดชอบด้านการศึกษาไปให้ระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้เด็กเติบโตมาโดยขาดคุณภาพหลายประการ เช่นขาดการเรียนรู้ที่จะชวนขวยหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดจริยธรรมที่ดีงามเพราะไม่ได้รับการปลูกฝังจากที่บ้าน ไม่สามารถปรับคำสอนที่โรงเรียนให้เข้ากับพฤติกรรมของคนที่บ้าน นอกจากนี้พ่อแม่จะต้องตระหนักว่าการได้รับการศึกษานั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นหากพ่อแม่เห็นลูกเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ ใช้ลูกเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจนหรือปัญหาใด ๆ ก็ตามเท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน พ่อแม่จึงจำเป็นต้องได้รับการให้ความรู้ถึงความสำคัญของการศึกษาที่ส่งผลดีในระยะยาว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539 : 146 -148)

ในสังคมชนบทการจัดการศึกษาโดยครอบครัวยังไม่เป็นที่แพร่หลายและเป็นความยุ่งยาก ที่ครอบครัวจะสามารถจัดการศึกษาโดยลำพัง บทบาทของพ่อแม่ที่คอยให้การศึกษาดูแลโดยจัดให้บ้านเป็นเสมือนโรงเรียน เอื้อให้เกิดการเรียนรู้โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นครูที่บ้านหลังจากที่นักเรียนกลับจากโรงเรียน โดยไม่เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนที่โรงเรียน แต่ให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่ทั้งการทำกรบ้าน การทำงานอดิเรก การอบรมสั่งสอนหรือรวมกลุ่มผู้ปกครองคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาในการเรียนที่โรงเรียนและการปรับตัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 ง : 45)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ในการจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ ช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครู และรับผิดชอบดำเนินการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบของผู้ปกครอง โรงเรียนหนองแวงบึงงามในการเป็นครูที่บ้าน โดยเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน สร้าง และยืนยันรูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน สดุดท้าย ทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ศัพท์สำคัญ

1. การพัฒนาผู้ปกครองให้เป็นครูที่บ้าน
2. รูปแบบการพัฒนา

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน มีกี่ด้านอะไรบ้าง
2. รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน ควรมีลักษณะอย่างไร
3. ผลของการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้านเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน
2. เพื่อสร้าง และยืนยันรูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งเป็นการร่วมมือของผู้วิจัย คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนหนองแวงบึงงาม ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1 เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
 - 1.2 ประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอยู่ที่หมู่บ้าน หรือเขตบริการของโรงเรียนในปัจจุบัน (ไม่ไปทำงานต่างจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร)
 - 1.3 อาสาให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ เข้าร่วมประชุมและเข้ารับการพัฒนาผู้ปกครองนักเรียนตามที่ผู้วิจัยกำหนดอย่างมีส่วนร่วม ในระยะเวลาประมาณ 6 เดือน
2. กลุ่มเป้าหมาย
 - 2.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 230 คน ของโรงเรียนหนองแวงบึงงาม ตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เป็นการ

เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เหมาะสมในการวิจัย (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2552 : 51-52)

2.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 7 คน ได้แก่

2.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแวงบึงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2.2.2 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองแวงบึงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2.2.3 ครูผู้สอนในโรงเรียนหนองแวงบึงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 5 คน

2.3 กลุ่มผู้ปกครองที่ใช้รูปแบบการพัฒนา จำนวน 10 คน ได้แก่

ผู้ปกครองนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนหนองแวงบึงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ปีการศึกษา 2555

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะของผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน ระยะเวลา 3 เดือน

ระยะที่ 2 สร้าง และยืนยันรูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน ระยะเวลา 3 เดือน

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน ระยะเวลา 6 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน หมายถึง รูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาค้นคว้า และการจัดเวทีชาวบ้านเรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งพัฒนาผู้ปกครองใน 6 ด้าน คือ 1) การอบรมเลี้ยงดู 2) การดูแลสุขภาพและพัฒนาการตามวัย 3) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของบ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การสร้างระเบียบวินัย ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม 5) การสอน ถ่ายทอดความรู้ และจัดการเรียนรู้ที่บ้าน

6) การประสานความร่วมมือ สร้างเครือข่ายกับครอบครัวอื่นๆ ชุมชนและ โรงเรียน

2. ครูที่บ้าน หมายถึง พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน ที่ทำหน้าที่ในการการอบรมเลี้ยงดู การดูแลสุขภาพและพัฒนาการตามวัย การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของบ้านที่ส่งเสริม การเรียนรู้ สร้างระเบียบวินัย ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม การสอน ถ่ายทอดความรู้ และจัดการเรียนรู้ที่บ้าน และการประสานความร่วมมือ สร้างเครือข่ายกับ ครอบครัวอื่นๆ ชุมชนและ โรงเรียน ซึ่งมีคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด พุดคุยและสื่อสารที่ดี รับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษา ชมเชย ให้กำลังใจ ปฏิบัติต่อลูกอย่างยุติธรรมไม่บังคับ หรือตามใจมากเกินไป

2.2 การดูแลสุขภาพ และพัฒนาการตามวัย หมายถึง การมีความรู้และเข้าใจใน พัฒนาการของเด็ก พุดคุย หยอดก้อ และเล่นกับลูก ฝึกการพูด การฟัง การสังเกต และการ วิเคราะห์ให้ลูก ดูแลสุขภาพและพาไปตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ลูกออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือเล่นกลางแจ้ง

2.3 การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของบ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การสื่อสารในครอบครัวด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ให้ลูกฝึกอ่าน ทำการบ้าน ตั้งคำถาม และฝึกค้นหาคำตอบด้วยเหตุผลบ่อยๆ ให้ลูกทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ จัดเตรียมห้อง หรือบางส่วนของห้องให้เป็นสัดส่วนรวมทั้งจัดหาอุปกรณ์ เครื่องเล่น และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ ส่งเสริมการเรียนรู้

2.4 การสร้างระเบียบวินัย ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม หมายถึง การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ฝึกให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักอดทน รู้จักความสำเร็จและผิดหวัง เอาใจใส่ดูแลเรื่องความประพฤติ ฝึกเรื่องมารยาท และการเข้าสังคม

ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.5 การสอน การถ่ายทอดความรู้ และจัดการเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึง สอนด้วยความเต็มใจไม่ดูค่า และไม่บังคับให้เรียน สอนโดยวิธีการ ไม่ต้องมีแบบแผนแต่มีเวลาให้กับลูก สอนการบ้าน อ่านหนังสือให้ลูกฟัง เอาใจใส่ คอยกระตุ้น และสนทนาเรื่องการเรียนรู้ที่โรงเรียน เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์ที่บ้าน ถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ และทักษะในอาชีพ ได้

2.6 การประสานความร่วมมือ สร้างเครือข่ายกับครอบครัวอื่นๆ ชุมชนและโรงเรียน หมายถึง การเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ จัดหาสื่ออุปกรณ์หรือทุนการศึกษา ร่วมประชุม ติดต่อสื่อสารกับคณะครูผู้ปกครองอื่นๆ ในการแก้ปัญหาของนักเรียน ประสานแหล่งค้นคว้า แหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาตนเอง

3. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา หรือบุคคลอื่นๆ ที่อุปการะเลี้ยงดู หรือรับผิดชอบนักเรียน ทั้งระบบ ทั้งการกิน การอยู่การศึกษา และร่วมพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน

4. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนหนองแวงบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาผู้ปกครองในการเป็นครูที่บ้าน โดยใช้การการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ดำรงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นรูปแบบการพัฒนา พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการเป็นครูที่บ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนำไปสู่ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอื่นๆทางการศึกษา เช่น การประกันคุณภาพทางการศึกษา การระดมทรัพยากรทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกสังกัดสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาของตนเองได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY